

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนเมียนและภาษาเมียน

1.1.1 ประวัติความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐาน

"เข้า" เป็นคำที่คนจีนและคนไทยใช้เรียกชาวเขาเผ่านี้ มีความหมายว่า "สุนัขป่าเถื่อน" หรือ "ผู้สืบเชื้อสายมาจากสุนัข" คนเข้าเรียกตนเองว่า "เมียน" หรือ "อิวเมียน" ซึ่งมีความหมายในภาษาเมียนว่า "คน" คนเมียนมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในบริเวณแถบมณฑลยูนนาน หูหนาน ไทวาเจา กวางสี และกวางตุ้ง ในประเทศจีน ต่อมาเนื่องจากการทำมาหากินฝืดเคือง อีกทั้งถูกรุกรานโดยชนชาติอื่นซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่และมีอำนาจทางด้านการเมืองการปกครอง จึงได้อพยพลงมาจากตอนใต้ของจีน และได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศเวียดนามในราวคริสต์ศตวรรษที่ 15-16 ต่อจากนั้นก็ย้ายถิ่นเข้ามาสู่ประเทศลาวทางตอนเหนือ และพม่าทางตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐเชียงตุง ต่อมาปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงได้เริ่มอพยพเข้าสู่ประเทศไทยทางตอนเหนือโดยส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดน่าน ภาคลาว และเมื่อพิจารณาจากการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยครั้งแรกและช่วงเวลาที่ย้ายเข้ามาสู่ประเทศไทยแล้ว มงคล จันทรบำรุง (2531) ได้แบ่งคนเมียนออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

ก. กลุ่มเชียงราษ-น่าน เป็นกลุ่มแรกที่ย้ายเข้ามาในประเทศไทยเมื่อประมาณ 132 ปีมาแล้วโดยเข้ามาตามเส้นทางต่าง ๆ ทางภาคเหนือของจังหวัดน่าน ถึงเขตอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันคนเมียนกลุ่มนี้กระจายอยู่ในจังหวัดเชียงราย (อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงของ อำเภอเทิง) จังหวัดพะเยา จังหวัดลำปาง (อำเภองาว) จังหวัดกำแพงเพชร (อำเภอคลองลาน) และจังหวัดสุโขทัย (อำเภอศรีสัชนาลัย)

ข. กลุ่มคอสอ่าขาง เป็นกลุ่มที่ย้ายมาจากประเทศลาวเข้าสู่ประเทศไทยทางอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย จากนั้นจึงได้ย้ายไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณคอสอ่าขาง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อประมาณ 120 ปีมาแล้ว ปัจจุบันคนเมียนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ (บริเวณอำเภอฝางและอำเภอม่อฮ่อม) และจังหวัดเชียงราย (บริเวณอำเภอเมืองและอำเภอมแม่จัน)

ค. กลุ่มเชียงราชคอนบน เป็นกลุ่มที่อพยพมาจากประเทศลาวเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ 76 ปีมาแล้ว และได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันคนเมืงชนกลุ่มนี้ตั้งหมู่บ้านกระจายอยู่ในเขตจังหวัดเชียงราย (บริเวณอำเภอแม่จันและอำเภอเชียงแสน) จังหวัดลำปาง (อำเภอวังเหนือและอำเภอองาว) จังหวัดกำแพงเพชร (อำเภอคลองลาน) และจังหวัดตาก (อำเภอพบพระ)

ง. กลุ่มผู้หนีภัยสงคราม เป็นกลุ่มสุดท้ายที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยหลังจากที่สงครามในประเทศเวียดนามและประเทศลาวได้ยุติลง โดยอพยพมาจากตำบลตาฝาง อำเภอเมืองสิงห์ จังหวัดน้ำทา ประเทศลาว และได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านหัวซุนบง ตำบลปงน้อย อำเภอแม่จัน จ. เชียงราช ในเวลาต่อมา

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ให้การบรรยายในหัวข้อเรื่อง "จาซ่านเหสา(เจ้าจาซ่าน) ญาติของคนไทยในเมืองจัน" เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2532 ว่า คนเข้าในประเทศไทยจันมีทั้งหมดประมาณ 1.2 ล้านคน แบ่งเป็น 30 กว่ากลุ่ม และมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน อาทิเช่น ผานเหสา เอ้าเหสา ซานลือเหสา หงเหสา เปงกู่เหสา ฮิวหลานเหสา จาซ่านเหสา ฯลฯ อย่างไรก็ตาม คนที่ถือเป็นชนชาติเข้าในประเทศไทยจันนั้นมีทั้งที่เป็นเมืงชน แม้ว และกะไดคัวส แต่สำหรับเมืงชนในประเทศไทยจันนั้นมีประมาณ 2.3 แสนคน แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการจันเรียกว่า "ผานเหสา" ซึ่งคนผานเหสาเรียกตนเองว่า "อิวเมืงชน" อาศัยอยู่ในเขตประเทศจัน (กัมณฑลทูนาน กวางคั้ง ฮุนนาน ไทเวจและ กวางสี) เวียดนาม ลาว และไทย

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการจันเรียกว่า "เอ้าเหสา" ซึ่งคนเอ้าเหสาเรียกตนเองว่า "เบือฮ่าม่วน" อาศัยอยู่ในเขตประเทศจัน (กัมณฑลกวางสี) เพียงแห่งเดียว

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการจันเรียกว่า "ซานลือเหสา" ซึ่งคนซานลือเหสาเรียกตนเองว่า "กิมมุน" หรือ "กิมคัมมุน" อาศัยอยู่ในเขตประเทศจัน (กัมณฑลกวางสี และฮุนนาน) เวียดนามและลาว

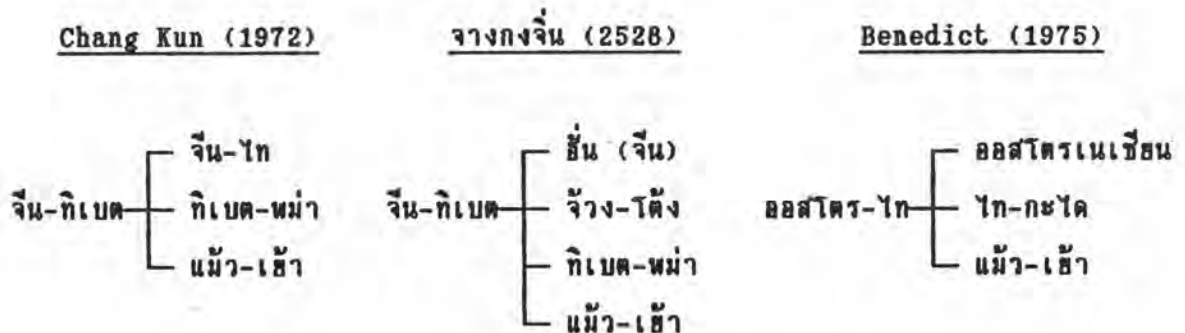
ส่วนในประเทศไทย พบว่ามีคนเมืงชนเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นคือ กลุ่มผานเหสา (อิวเมืงชน) ส่วนจำนวนประชากรชาวเขาเผ่าเมืงชนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มงคล จันท์บำรุง (2531) กล่าวถึงข้อมูลครั้งล่าสุดที่สถาบันวิจัยชาวเขาได้รวบรวมไว้ในปี พ.ศ. 2531 ว่ามีหมู่บ้าน

ชาวเขาเผ่าเมี่ยนทั้งหมด 204 หมู่บ้าน จำนวน 4,814 หลังคาเรือน และมีประชากรรวมทั้งหมด 36,140 คน อาศัยอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เรียงตามลำดับประชากรได้ดังนี้คือ เชียงราย น่าน พะเยา ลำปาง กำแพงเพชร สุโขทัย เชียงใหม่ ตากและเพชรบูรณ์

1.1.2 ลักษณะภาษาเมี่ยน

ภาษาเมี่ยน หรือ ภาษาเข้าที่คนเมี่ยนใช้พูดกันในประเทศไทยเป็นภาษากลุ่มสาขาเมี่ยนของภาษตระกูลม้ง-เฮ้า (Purnell, 1965) นักวิชาการจีนส่วนใหญ่ เช่น Chang Kun (1972)¹ และจางกงจิ้น (2528) จัดให้ตระกูลภาษาเมี่ยน-เข้าเป็นตระกูลย่อยอยู่ในตระกูลจีน-ทิเบต แต่นักภาษาศาสตร์บางท่าน เช่น Benedict (1975)² จัดให้อยู่ในตระกูลใหญ่ออสโตร-ไท (ดูแผนภูมิที่ 1 ประกอบ)

แผนภูมิที่ 1 : แสดงการจัดตระกูลภาษาเมี่ยน-เข้าของ Chang Kun (1972) จางกงจิ้น (2528) และ Benedict (1975) ตามลำดับ

1.1.2.1 ระบบเสียง

ในเรื่องของระบบเสียงของภาษาเมี่ยนนั้น ผู้วิจัยจะใช้ระบบเสียงภาษาเมี่ยน (เข้า) บ้านห้วยแม่ซ้าย ตำบลแม่ฮาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ของธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2531) ทั้งนี้เพราะ ธีระพันธ์ ล.ทองคำ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเสียงได้ศึกษาระบบเสียงภาษา

¹ Matisoff (1983) อ้างจาก Chang Kun. "The Reconstruction of Photo-Miao-Yao Tones." *BIHP*, 44 (4), 1972, pp.541-628.

² อ้างถึงใน Matisoff (1983).

เมียนของบ้านห้วยแม่ซ้ายไว้แล้ว อีกประการหนึ่ง บ้านห้วยแม่ซ้ายนี้ก็ เป็นสถานที่ซึ่งผู้วิจัยได้เดินทางไป เก็บข้อมูลด้วย

ระบบเสียงภาษาเมียนของบ้านห้วยแม่ซ้ายประกอบด้วยพยัญชนะ 33 หน่วยเสียง สระ 11 หน่วยเสียง และวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง

พยัญชนะที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้มีทั้งหมด 33 หน่วยเสียง (ดูตารางที่ 1 ประกอบ) ส่วนพยัญชนะที่ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้มีเพียง 9 หน่วยเสียงเท่านั้นคือ /-p/, /-t/, /-k/, /-ʔ/, /-m/, /-n/, /-ŋ/, /-w/, และ /-j/

ตารางที่ 1 : แสดงหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาเมียน บ้านห้วยแม่ซ้าย ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ลักษณะการเปล่งเสียง		ฐานที่เกิดของเสียง				
		ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	เส้นเสียง
1. เสียงกัก	1.1 ไม่ก้อง ไม่พ่นลม	p	t		k	ʔ
	1.2 ไม่ก้อง พ่นลม	ph	th		kh	
	1.3 ก้อง	b	d		g	
2. เสียงกัก- เสียดแทรก	2.1 ไม่ก้อง ไม่พ่นลม		ts	tɕ		h
	2.2 ไม่ก้อง พ่นลม		tsh	tɕh		
	2.3 ก้อง		dz	dʒ		
3. เสียงเสียด แทรก	3.1 ไม่ก้อง	f	s			
4. เสียงนาสิก	4.1 ไม่ก้อง	ɲ	ɳ	ŋ	ŋ̥	
	4.2 ก้อง	m	n	ŋ	ŋ̄	
5. เสียงข้างลิ้น	5.1 ไม่ก้อง		l̥			
	5.2 ก้อง		l			
6. เสียงเปิด	6.1 ไม่ก้อง	ɸ		ɟ		
	6.2 ก้อง	w		j		

นอกจากนี้ หน่วยเสียงพยัญชนะยังสามารถเกิดร่วมกันเป็นพยัญชนะต้นควบ
กล้ำ 2 เสียงได้ ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้คือ 1) ควบกล้ำกับ /w/ เช่น pw, tsw,
sw เป็นต้น 2) ควบกล้ำกับ /j/ เช่น pj, mj, tɕhj เป็นต้น 3) ควบกล้ำกับ /m/, /n/ เช่น
mg, mh, nh เป็นต้น

สระ 11 หน่วยเสียง แบ่งออกเป็น สระเดี่ยว 9 หน่วยเสียง และสระ
ประสม 2 หน่วยเสียง (ดูตารางที่ 2 ประกอบ)

ตารางที่ 2 : แสดงหน่วยเสียงสระเดี่ยวและหน่วยเสียงสระประสมในภาษาเมี่ยน บ้านห้วยแม่ซ้าย
ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประเภทของเสียงสระ	ส่วนของลิ้น	ลักษณะของริมฝีปาก	ระดับของลิ้น		
			สูง	กลาง	ต่ำ
1. สระเดี่ยว	1.1 ลิ้นส่วนหน้า	ไม่ห่อ	i	e	ɛ
	1.2 ลิ้นส่วนกลาง	ไม่ห่อ		ə	a, aː
	1.3 ลิ้นส่วนหลัง	ห่อ	u	o	ɔ
2. สระประสม	iə และ uə				

เรื่องความสั้นยาวของสระในภาษาเมี่ยนนั้น จากการสนทนากับบุคคล
(personal communication) รศ.ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความสั้นยาวของ
เสียงสระในภาษาเมี่ยนได้ยืนยันว่า มีค่าอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งความสั้นยาวของเสียงสระของคำเหล่านั้นมี
นัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ เสียงสระที่ความสั้นยาวมีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ คือ คู่หน่วยเสียงสระ
/a/ ≠ /aː/ เท่านั้น ตัวอย่างเช่น laŋ1 "สูง" ≠ laːŋ1 "เชือก", daːt4 "ทอ(ผ้า)" ≠ daːt4
"ปีก", law3 "นาน" ≠ laːw3 "รวบ" เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีเพียงหน่วยเสียง /a/
เท่านั้นที่ความสั้นยาวมีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ก็ตาม แต่ผู้วิจัยจะบันทึกความสั้นยาวของสระทุกหน่วย
เสียง (ยกเว้นสระประสม) ในปัจจุบันคนเมี่ยนรุ่นหลัง ๆ มักจะได้รับการศึกษาในโรงเรียนและ

เรียนภาษาไทยที่โรงเรียน จึงอาจทำให้ภาษาเมียนมีแนวโน้มว่าในอนาคต ความสั้นยาวของเสียงสระ อาจมีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์สำหรับสระทุกหน่วยเสียง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษาไทย

ในเรื่องของวรรณยุกต์นั้น พบว่า ภาษาเมียนบ้านห้วยแม่ซ้ายนี้ มีวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง (ดูตารางที่ 3 ประกอบ) วรรณยุกต์ทั้ง 6 หน่วยเสียงปรากฏในพยางค์เป็น (พยางค์เปิดและพยางค์ที่มีพยัญชนะนาสิกและพยัญชนะเปิดเป็นพยัญชนะท้าย) ส่วนพยางค์ตาย (พยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก) มีวรรณยุกต์เพียง 2 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 2 และวรรณยุกต์ที่ 4

ตารางที่ 3 : แสดงหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาเมียน บ้านห้วยแม่ซ้าย ตำบลแม่สาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

วรรณยุกต์	ระดับเสียงวรรณยุกต์	ตัวอย่าง
1	วรรณยุกต์กลางระดับ (┌ 33)	tsəj1 "กินเจ"
2	{ วรรณยุกต์ต่ำระดับในพยางค์เป็น (┌ 22) วรรณยุกต์ต่ำตกในพยางค์ตาย (┌ 21)	tsəj2 "ลูกวัวเพศเมีย" doʔ2 "เหงา"
3	วรรณยุกต์กลางตก (┐ 31)	tsəj3 "ทัพพี"
4	{ วรรณยุกต์สูงขึ้น-ตก ในพยางค์เป็น (┐ 454) วรรณยุกต์สูงขึ้นในพยางค์ตาย (┐ 45)	tsəj4 "กระดาก" doʔ4 "กัม"
5	วรรณยุกต์ต่ำขึ้น (┐ 35)	tsəj5 "สร้าง"
6	วรรณยุกต์ต่ำขึ้น-ตก (┐ 232)	tsəj6 "ไข่, ถูต้อง"

นอกจากนี้ การกลมกลืนเสียงวรรณยุกต์หรือที่เรียกว่า วรรณยุกต์สนธิ (tone sandhi) นั้นเป็นลักษณะสำคัญอีกลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นในภาษาเมียน ซึ่งก็มีกฎเกณฑ์ที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน และจำกัดอยู่แค่เพียงในคำประสมเท่านั้น (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน ชีระพันธ์ ฉ. ทองคำ, 2531)

1.1.2.2 โครงสร้างพยางค์ คำ วลี และประโยค

โครงสร้างพยางค์ในภาษาเมียนประกอบด้วยโครงสร้างดังต่อไปนี้คือ (C หมายถึง พยัญชนะต้นหรือพยัญชนะท้าย, CC หมายถึง พยัญชนะควบกล้ำ, V หมายถึง สระเดี่ยว เสียงสั้นหรือเสียงยาว, VV หมายถึง สระประสม และ T หมายถึง วรรณยุกต์)

CVT	ตัวอย่างเช่น	kwə:5	"พี่ชาย"
CVVT	ตัวอย่างเช่น	tiə1	"พ่อ"
CVCT	ตัวอย่างเช่น	ʔaw4	"ภรรยา"
CVVCT	ตัวอย่างเช่น	siəʔ4	"ลูกสาว"
CCVT	ตัวอย่างเช่น	pje:1	"ชน (คำนาม)"
CCVCT	ตัวอย่างเช่น	sja:m1	"หนวด"

อย่างไรก็ตาม มีพยัญชนะนาสิกบางหน่วยเสียงสามารถปรากฏเป็นพยางค์ได้ เช่น ๓2 "นั้น", ๓4 "นี้, ไม่" เป็นต้น

ในเรื่องของคำนั้น พบว่า ในภาษาเมียน คำส่วนใหญ่มักจะเป็นคำพยางค์เดี่ยวแต่ก็มีคำเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีสองพยางค์ เช่น kaʔ2 na:j4 "สิ่งของ", kuʔ2 ɥwə:6 "ทารก", fuʔ2 tɕuəj4 "เด็ก" เป็นต้น

สำหรับโครงสร้างวลีในภาษาเมียน พบว่า มี 3 ชนิดคือ นามวลี, กริยาวลีและบุพบทวลี

นามวลี : คำคุณศัพท์ + คำนาม เช่น lo:3 nɔw:j1 "สมัยก่อน"

เก่า วัน

คำนาม + คำคุณศัพท์ เช่น ʔaw3 lo:1 "ภรรยาหลวง"

ภรรยา ใหญ่

คำลักษณนาม + คำนาม เช่น təw3 siəʔ4 "สาวคนหนึ่ง"

คำลักษณนาม หญิงสาว

คำชี้เฉพาะ } + คำลักษณนาม + คำนาม เช่น ๓2 nɔw:m1 nɔwʔ2

คำบอกจำนวน } นั้น คำลักษณนาม นก

"นกตัวนั้น"

ʔi:1 nɔw:m1 tɕuəj1

สอง คำลักษณนาม ก้าว

"ก้าว 2 ใบ"

คำนาม + คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม เช่น nin3 buə1 ʔi:1 taw3
 พวกเขา สอง คำลักษณนาม
 "พวกเขา 2 คน"

คำนาม + คำนามหลัก เช่น nin3 ɣo:5 "สามีของเขา"
 เขา สามี

คำนาม + คำแสดงความเป็นเจ้าของ ne:1 + คำนามหลัก เช่น nin3 ne:1 kɔ:5
 เขา ของ พี่ชาย
 "พี่ชายของเขา"

กริยาวลี: คำกริยา + คำวิเศษณ์ เช่น kɔ:ɣ4 tin2 "ตกลง"
 หุด แน่นนอน

คำวิเศษณ์ + คำกริยา เช่น tɕhaʔ4 niəɯ4 "ร้องไห้อย่างดัง"
 ดัง ร้องไห้

นอกจากนี้ ลักษณะเด่นอีกลักษณะหนึ่งของภาษานี้คือมีการใช้โครงสร้างวลี
 หลายกริยา (serial verb construction) ตัวอย่างเช่น

(nin3) niŋ3 tɔ:3 fɔ:3 tsəj3 niŋ3 khɔ:ɟ1 ɣɔ:ɟ1 fɔ:4
 เขา ไป นำ ลูกกุนแจ ไป เปิด ออก แม่กุนแจ
 "(เขา) ไปนำลูกกุนแจไปไขกุนแจออก"

บุพบทวลี: นามวลี + คำบุพบท เช่น ke:n3 kɔ:ɣ3 da:ɣ2 "หน้าประตูห้องนอน"
 ห้องนอน ประตู ข้างหน้า

คำบุพบท + นามวลี เช่น kaʔ2 nuə5 thəŋ4 "ข้างในถัง"
 ข้างใน ถัง

สำหรับโครงสร้างประโยคในภาษาเมียนั้น พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะ
 คล้ายคลึงกับภาษาไทย คือมีการเรียงลำดับแบบ ประธาน-กริยา-กรรม ตัวอย่างเช่น

(1) nin3 buə1 tsuəŋ5 bjaw3 "พวกเขาปลูกข้าว"
 พวกเขา ปลูก ต้นข้าว

นอกจากนี้ ก็มีการใช้คำลงท้าย (final particle) เพื่อเสริมความหมายให้กับประโยคในแง่ของการแสดงลักษณะ (aspect) และทัศนคติของผู้พูด ตัวอย่างเช่น

(2) nin3 taj2 ʔa:4 lo:3 "เขาคายแล้วละ"
เขา คาย คำลงท้าย (แสดงการมีลักษณะสมบูรณ์)

(3) nin3 ne:1 kw:5 kw:ŋ4 , ʔe:4 , ʔ4 tsəj6 niən3 siəʔ4
เขา ของ พี่ชาย หูด คำอุทาน ไม่ ใช่ คน หญิงสาว
bɔ:1"
คำลงท้าย (แสดงความสงสัยหรือไม่แน่ใจ)

"พี่ชายของเขาพูดว่า, เอ! ไม่ใช่หญิงสาวที่เป็นคนละมั้ง!"

1.2 ความเป็นมาของปัญหา

ในระหว่างวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ถึง 3 มีนาคม พ.ศ. 2529 ผู้วิจัยและเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ไปฝึกปฏิบัติการภาคสนามทางภาษาศาสตร์ ประกอบการเรียนวิชา 141641 วิธีปฏิบัติภาคสนามด้านภาษาศาสตร์ (Linguistic Field Methods) เมื่อภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2528 ที่หมู่บ้านของคนเมียน บ้านห้วยแม่ช้าง ตำบลแม่ฮาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย การไปฝึกปฏิบัติการภาคสนามดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาภาษาเมียน โดยเฉพาะทางด้านไวยากรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากว่า เท่าที่ผ่านมา มีผู้ที่ให้ความสนใจศึกษาทางด้านนี้ไม่มากนัก เท่าที่ผู้วิจัยทราบมาคือมีเอกสารจีน และวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย (เบิร์กลีย์) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับไวยากรณ์หรือวากยสัมพันธ์ของภาษาเมียน แต่ผู้วิจัยไม่สามารถหาเอกสารเหล่านี้ได้ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม นักวิชาการส่วนใหญ่มีสนใจศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับเสียงและระบบเสียงในภาษาเมียนเท่านั้น เช่น Purnell (1965 และ 1970) Callaway (1976) และ ชีระพันธ์ ล.ทองคำ (2531 และ 2532) เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งใจที่จะศึกษาทางด้านไวยากรณ์ของภาษาเมียน และการมีลักษณะ (aspect) ก็เป็นลักษณะทางไวยากรณ์ที่สำคัญลักษณะหนึ่งของภาษาเมียน ดังเช่น Hao Tsung-Wu and Chou Tsu-Yao (1972) ได้ยกตัวอย่างประโยคภาษาเมียนที่มีการมีลักษณะ (ซึ่งพวกเขาเรียกว่า aspectual) ไว้ดังนี้

něŋ2 (he) pwěi5 (sleep) na6 (completive)

"He's asleep already."

(Mao Tsung-Wu & Chou Tsu-Yao, 1972:250)

นอกจากนี้ Lombard & Purnell (1968) ได้กล่าวถึง คำว่า kau (kaw1) ในภาษาเมียนว่าเป็นคำแสดงการกระทำที่ต่อเนื่องหรือซ้ำซาก (indicator of repeated or continued action) หรือ คำว่า mivb (miv3) ซึ่งแปลว่า "ไป" นั้นเป็นคำแสดงการกระทำที่ลุล่วงไปแล้ว (indicator of completed action) เป็นต้น

ดังนั้น หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผันลักษณะและได้ทำการทดลองเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาการผันลักษณะในภาษาเมียนแล้ว จึงมีความเห็นว่า ภาษาเมียนมีกลวิธีแสดงการผันลักษณะหลายวิธีด้วยกัน อาทิเช่น การใช้คำช่วยกริยา การใช้คำลงท้าย การซ้ำคำนามหรือกริยา การใช้โครงสร้างวลีหลายกริยา เป็นต้น นอกจากนี้ คำกริยาบางคำและคำวิเศษณ์บางคำสามารถแสดงการผันลักษณะได้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากคำเหล่านี้มีการผันลักษณะประจำคำ (lexical aspect)³ อยู่แล้วนั่นเอง

จากการที่ภาษาเมียนมีกลวิธีแสดงการผันลักษณะมากมายหลายวิธีด้วยกันนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการผันลักษณะในภาษาเมียนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีความเห็นว่า เรื่องของการผันลักษณะในภาษาเมียนนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจและสมควรที่จะศึกษาอย่างจริงจังในแง่ของความหมายและกลวิธีการแสดงการผันลักษณะ ถึงแม้จะมีนักภาษาศาสตร์บางคนได้กล่าวถึงการผันลักษณะในภาษาเมียนมาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาเรื่องนี้อย่างละเอียดลึกซึ้งและเป็นระบบมาก่อนเลย

1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.3.1 เพื่อจำแนกประเภทของการผันลักษณะในภาษาเมียนจากรูปแสดงการผันลักษณะโดยใช้เกณฑ์ทางความหมาย

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์และจัดประเภททางไวยากรณ์ของรูปแสดงการผันลักษณะในภาษาเมียน

³ การผันลักษณะประจำคำ (lexical aspect) หมายถึงการผันลักษณะซึ่งแฝงอยู่ในคำหลัก ความหมายประจำคำของคำหลักจะแสดงการผันลักษณะประเภทใดประเภทหนึ่งในตัวของมันเอง ตัวอย่างของคำหลักที่สามารถแสดงการผันลักษณะประจำคำได้คือ คำกริยา คำวิเศษณ์ (ดูตัวอย่างใน 3.1.3)

1.4 สมมติฐานในการวิจัย

ภาษาเมียนมีการผันลักษณะที่เป็นระบบ สามารถอธิบายได้ทั้งในด้านความหมาย และการแสดง
ด้วยคำไวยากรณ์หรือกลวิธีทางไวยากรณ์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ทำให้มีความรู้ในเรื่องการผันลักษณะในภาษาเมียน
- 1.5.2 เป็นแนวทางในการศึกษาการผันลักษณะในภาษาอื่น
- 1.5.3 เป็นประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบและ/หรือเปรียบต่างกับภาษาอื่น

1.6 คำย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

น.	หมายถึง	คำนาม
ก.	หมายถึง	คำกริยา
ล.น.	หมายถึง	คำลักษณนาม
ล.ส.	หมายถึง	คำเลียนเสียงธรรมชาติ
ล.ท.	หมายถึง	คำลงท้าย
อ.ท.	หมายถึง	คำอุทาน
ก.ป.	หมายถึง	คำขึ้นต้นประโยค (topic marker)
(จาก ร.-, ข.-, น.-)	หมายถึง	มาจากเรื่องที่-, ข้อความที่-, หน้า-
ขม.พต.	หมายถึง	ข้อมูลเพิ่มเติม
ถ.	หมายถึง	ประโยคคำถาม
ค.	หมายถึง	ประโยคคำตอบ
บ.	หมายถึง	ประโยคบอกเล่า
ป.	หมายถึง	ประโยคปฏิเสธ
กล.ฉพ.	หมายถึง	การผันลักษณะนับพจน์
กล.ลล.	หมายถึง	การผันลักษณะคุณว่
กล.ปสก.	หมายถึง	การผันลักษณะประสพการผัน
กล.กช.	หมายถึง	การผันลักษณะเกิดซ้ำ

กล. กคน.	หมายถึง	การณ้ลักษณะกำลังดำเนินอยู่
กล. ทส.	หมายถึง	การณ้ลักษณะทรงสภาพ
กล. คน.	หมายถึง	การณ้ลักษณะดำเนินอยู่
กล. คค.	หมายถึง	การณ้ลักษณะคงเดิม

1.7 คำศัพท์เทคนิคไทย-อังกฤษที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

คำศัพท์ต่อไปนี้ เป็นคำศัพท์เทคนิคที่ใช้บ่อยในวิทยานิพนธ์ซึ่งผู้วิจัยได้แปลจากคำภาษาอังกฤษ คำศัพท์เทคนิคดังกล่าวได้แก่

การซ้ำกริยา	=	verb reduplication
การณ้ลักษณะ	=	aspect
การณ้ลักษณะกำลังดำเนินอยู่	=	progressive
การณ้ลักษณะเกิดซ้ำ	=	repetitive
การณ้ลักษณะคงเดิม	=	persistive
การณ้ลักษณะฉับพลัน	=	instantative
การณ้ลักษณะดำเนินต่อเนื่อง	=	durative or continuous
การณ้ลักษณะดำเนินอยู่	=	continuative (หรือ Comrie (1976) เรียกว่า nonprogressive)
การณ้ลักษณะทรงสภาพ	=	stative
การณ้ลักษณะประจำคำ	=	lexical aspect
การณ้ลักษณะประจำหรือนิสัย	=	habitual or habituitive
การณ้ลักษณะประสบการณ์	=	experiential
การณ้ลักษณะไม่สมบูรณ์	=	imperfective
การณ้ลักษณะลุล่วง	=	completive
การณ้ลักษณะสมบูรณ์	=	perfective
การเรียงกริยา	=	verb serialization
กลวิธีทางไวยากรณ์	=	grammatical device
กาล	=	tense
ขอบเขต	=	boundedness
ความหมาย	=	meaning

คำกริยาทรงสภาพ	= stative verb
คำกริยาแปรสภาพ	= dynamic verb
คำกริยาไม่ทรงสภาพ	= non-stative verb
คำช่วยกริยา	= auxiliary
คำช่วยหน้ากริยา	= preverbal auxiliary
คำช่วยหลังกริยา	= postverbal auxiliary
คำขึ้นก่อนประโยค	= topic marker
คำลงท้าย	= final particle
คำหลัก	= content word
โครงสร้างซ้ำกริยา	= reduplicated verb construction
โครงสร้างวลีหลายกริยา	= serial verb construction
จุดยืน	= point of view
ฉับพลันกริยา	= momentary verb
ปัจจุบันกาล	= present tense
มโนภาพทางไวยากรณ์	= grammatical concept
รูปภาษา	= linguistic form
รูปแสดงการณ์ลักษณะ	= aspect marker
รูปแสดงกาล	= tense marker
ลักษณะของเหตุการณ์	= aspectuality
เวลา	= time
หน่วยดัชนี	= non-deictic category
หน่วยดัชนี	= deictic category
อดีตกาล	= past tense
อนาคตกาล	= future tense